

Gedachten leiden niet tot terrorisme

Rik Coolsaet

'Zijn we die typisch Belgische manier van terrorismebestrijding overboord aan het gooien?'

'Nieuw offensief tegen radicale jongeren' titelde deze krant afgelopen dinsdag.

Het is niet de eerste keer dat onze regering de jacht op radicale ideeën open verklaart. Anderhalf jaar geleden riep toenmalig minister van binnenlandse zaken Annemie Turtelboom scholen en verenigingen op om in te grijpen als jongeren dreigden te radicaliseren. Wat precies bedoeld werd met 'radicaliseren', was niet duidelijk. Daardoor had het plan veel weg van een 'verklikkersysteem' voor afwijkend gedrag. Het voornemen werd opgeborgen. Nu is het terug van nooit echt weg geweest.

In 2010 was de aanleiding blijkbaar een brandbrief die een jonge Tsjetsjeen uit het Luikse naar een Deense krant had willen sturen. De terreuraanslagen van Mohammed Merah in Montauban en Toulouse de afgelopen weken vormen dit keer de aanleiding om het oude voornemen opnieuw boven te halen.

Aan welke concrete maatregelen vandaag wordt gedacht, wil de regering niet openbaar maken. Behalve dan dat ze tegen 'alle vormen van radicalisering' gericht zullen zijn. Dat is althans de boodschap (maar laten we even heel eerlijk te zijn, het viseert toch vooral moslims, neen?). Want radicalisering leidt tot terrorisme, is het niet?

Wel, neen, eigenlijk niet. Zoveel weten we intussen na een kleine tien jaar onderzoek naar radicalisering en terrorisme. Ideeën, hoe radicaal ook, leiden nooit tot terrorisme. Een terreurdaad wordt niet ingegeven door een gedachte, maar wel door gevoelens van onrecht, uitsluiting, vernedering. Die werken een politieke radicalisering in de hand en dat leidt soms tot extremisme en later – in zeer zeldzame gevallen – tot een terreurdaad. Tussen radicale gedachte en terreurdaad bestaat dus geen direct of oorzakelijk verband. Meer nog: als onrecht geen verontwaardiging en radicale gedachten meer oproept, dan is een samenleving ziek. De jacht openen op radicale ideeën in de hoop zo terreurdaden te voorkomen en daarmee de context uit het oog verliezen die zulke gedachten opwekt, creëert in het beste geval valse verwachtingen.

Dat artikel van dinsdag vermeldde ook nog een ander merkwaardig feit – zo merkwaardig dat het hoogst onwaarschijnlijk is dat het waar is. Hoop ik. Minister van binnenlandse zaken Joëlle Milquet zou 'in alle discretie' naar Marokko zijn afgereisd om ... - ja, waarom eigenlijk? Als het echt de bedoeling was om daar te horen hoe de radicalisering van jongeren met een Marokkaanse achtergrond moet aangepakt

worden, dan vrees ik dat deze regering echt geen benul heeft van wat radicalisme is en wat radicalisering veroorzaakt. Als Belgische jongeren van Marokkaanse origine al radicaliseren, dan heeft dat niks meer te maken met het land van herkomst van hun ouders of grootouders. De oorzaak ligt dan hier – niet ginder. De Marokkaanse autoriteiten kunnen minister Milquet in dat geval helemaal niets leren. Integendeel.

Het nieuwe offensief van de regering komt er bovendien uitgerekend op het moment dat het gewelddadige extremisme afkalft. U leest het goed. De zogeheten 'radicalisering' is op de terugweg – niettegenstaande de aanslagen in Frankrijk. Jarenlang onderzoek in binnen- en buitenland naar radicalisering en terrorisme heeft geen enkel (nadruk op géén enkel) instrument opgeleverd om 'radicalisering' te meten. Wie beweert dat de radicalisering toeneemt, baseert zich gewoonlijk enkel op impressies die dan veralgemeend worden. Wie het omgekeerde beweert, baseert zich op de historische precedentes inzake terrorisme. Van het moment dat een terrorismegolf overgaat op aanslagen gepleegd door enkelingen, is de laatste fase van haar aftakeling ingezet. Net zoals alle vorige terrorismegolven kent ook het jihaditerrorisme een begin en een einde. En dat einde is in zicht als enkelingen en niet langer organisaties de kern vormen van de terrorismedreiging.

Democratische vrijheden

Terrorisme heeft steeds en altijd de bedoeling om angst te zaaien en groepen mensen tegen elkaar op te zetten. Wie de omvang van de terreurdreiging overdrijft, speelt in de kaart van de aanslagplegers.

Het is niet omdat in Frankrijk president Sarkozy naar de stemmen van het Front National hengelt en daarom een verband suggereert tussen migratie, moslims, radicalisme, salafisme en terrorisme, dat wij hier in België zijn visie moeten overnemen en daarmee onze eigenheid in de strijd tegen het terrorisme opgeven. Sinds de jaren tachtig heeft de Belgische benadering inzake terrorisme en radicalisering zich van haar buurlanden onderscheiden door haar expliciete en systematische nadruk op het respect en de bescherming van de democratische vrijheden.

In de strijd tegen het terrorisme mogen de individuele vrijheden en de rechtsstaat niet aangetast worden. Ook na elf september was dat steeds opnieuw het credo in politieke kringen en in onze veiligheids- en politiediensten. Het bracht België ertoe om de Amerikaanse aanpak om verdachten in het geheim uit Europa te ontvoeren, radicaal te veroordelen. Dat standpunt werd door België categorisch benadrukt in de diplomatieke onderhandelingen die leidden tot de Europese contraterrorisme strategie van 2005. Het maakte België ook extra gevoelig voor de privacy aspecten bij de pogingen om de financiering van het terrorisme droog te leggen. Daarom ook namen de Belgische veiligheidsdiensten in het verleden systematisch afstand van praktijken in het buitenland om mensen als potentiële verdachten te identificeren enkel en alleen op basis van hun etnische afkomst of hun religieuze overtuiging ('profiling' heet zoiets).

Zijn we die typisch Belgische aanpak nu overboord aan het gooien? Het lijkt erop. Radicale ideeën zijn van alle tijden en worden hier bij ons beschermd door de grondwet. Een rechtsstaat gaat ervan uit dat niemand onder verdenking wordt geplaatst enkel en alleen omdat hij radicale ideeën heeft of omdat hij tot een specifieke groep behoort. Een rechtsstaat veronderstelt ook dat enkel het vermoeden van een

misdrijf aanleiding mag zijn tot verhoogde controle van een persoon, en niet omdat die persoon een grotere statistische kans heeft om een gevaar te betekenen. Hoe zou u reageren indien u dat overkwam? Indien u onschuldig was, dan zou u toch terecht verontwaardigd zijn ?